

TIEDOTE 08.12.2021

Uutta tietoa työnantajasektorin ja työn kuormitustekijöiden vaikutuksesta sairauspoissaoloihin

Julkisella sektorilla työskentely, fyysisesti raskas työ ja matalampi työn hallinta eivät näytä lisäävän sairauspäivärahan käyttöä yhtä paljon kuin on aikaisemmin ajateltu. Osasairauspäivärahan käyttöä sen sijaan lisäävät osittain päinvastaiset tekijät eli yksityisellä sektorilla työskentely sekä naisilla fyysisesti kevyt työ. Uutta näyttöä saatiin Työterveyslaitoksen tuoreessa tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin sairauspäivärahan käytön eroja sekä työntekijäryhmien välillä että työntekijöiden siirtyessä erilaisten töiden välillä.

Elli Hartikainen

tutkija

Taina Leinonen

johtava tutkija

Työterveyslaitoksen mediatiedote 8.12.2021

Julkisella sektorilla työskentely, fyysisesti raskas työ ja matalampi työn hallinta lisäsivät Kelan korvaamien pitkittyneiden sairauspoissaolojen todennäköisyyttä vähemmän kuin on aiemmin ajateltu.

Työterveyslaitoksen tuoreessa tutkimuksessa tarkasteltiin sairauspäivärahan käytön yksilökohtaista vaihtelua. Saman henkilön sairauspoissaoloja vertailtiin ajankohtina, jolloin henkilö työskenteli eri työnantajasektoreilla tai eri tavoin kuormittavissa ammateissa.

– Täyden sairauspäivärahan käyttö oli vain jonkin verran yleisempää niinä ajankohtina, jolloin henkilö työskenteli julkisella sektorilla tai ammateissa, joissa työ oli fyysisesti raskasta tai työn hallinta matalampaa, sanoo tutkija **Elli Hartikainen** Työterveyslaitoksesta.

Perinteisissä tutkimusasetelmissä sairauspäivärahan käyttöä on tarkasteltu työntekijäryhmien välillä eli esimerkiksi vertailtu julkista ja yksityistä sektoria tai fyysisesti raskaan ja kevyen työn tekijöitä. Näin tarkasteltuna työnantajasektorin ja työn kuormitustekijöiden vaikutukset olivat huomattavasti suurempia. Tällöin piiloon kuitenkin jäivät yksilöiden väliset eroavaisuudet.

– Monien piirteiden, kuten persoonallisuuden, motivaation ja asenteiden, tiedetään vaikuttavan sekä alavalintoihin että sairauspoissaoloihin. Näin ollen henkilöt, joilla on lähtökohtaisesti pieni tai suuri sairauspoissaolojen todennäköisyys, saattavat päätyä työskentelemään tietyille työmarkkinoiden osa-alueille, huomauttaa Hartikainen.

Työhön liittyvät tekijät vaikuttavat jopa päinvastaisesti osasairauspäivärahan käyttöön

Tutkimus osoitti, että osasairauspäivärahan käyttö oli todennäköisempää, kun sama henkilö työskenteli yksityisellä sektorilla eikä julkisella puolella. Lisäksi erityisesti naisilla osasairauspäivärahan käyttö oli yleisempää henkilön työskennellessä ammatissa, jossa tehtiin fyysisesti kevyttä työtä tai joissa oli matalampi työn hallinta.

– Osasairauspäivärahan käyttöä näin ollen lisäävät osittain päinvastaiset tekijät kuin täyden sairauspäivärahan käyttöä, toteaa vanhempi tutkija **Taina Leinonen** Työterveyslaitoksesta.

Osasairauspäiväraha on vapaaehtoinen vaihtoehto täydelle sairauspäivärahalle tapauksissa, joissa lääkäri arvioi, että henkilö pystyy osittain tekemään työtä lyhennetyllä työajalla ilman, että terveys vaarantuu. Vapaaehtoisuus voi osaltaan selittää sitä, että työolosuhteet vaikuttavat eri tavoin sairauspoissaolojen yleiseen tarpeeseen kuin siihen, tartutaanko sairauden aikana mahdollisuuteen palata osa-aikaisesti työhön.

– Osasairauspäivärahan käyttöön voi vaikuttaa esimerkiksi työnantajan valmius tarjota osa-aikaista työtä, työtehtävien soveltuvuus osa-aikaiseen järjestelyyn tai työntekijän ja työnantajan odotukset osa-aikaisen työn tuomista hyödyistä, kertoo Leinonen.

Voiko työtä muuttamalla vaikuttaa sairauspoissaoloihin?

Työnantajasektori ja työn kuormitustekijät vaikuttavat sairauspoissaoloihin, vaikka vaikutus olisikin pienempi tai jopa vastakkainen kuin aikaisemman näytön perusteella on ajateltu. Myös henkilön nykyisen työn muokkaaminen voi vaikuttaa sairauspoissaoloihin, mitä ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa tarkasteltu.

– Lyhennetty työaika osasairauspäivärahan käytön yhteydessä on kuitenkin itsessään työn muokauskeino, joka vähentää täyden poissaolon tarvetta. Sen toteuttamisessa työnantajalla ja työn luonteella vaikuttaa olevan merkittävä rooli, huomauttaa Leinonen.

Osasairauspäivärahan käyttö on tärkeä keino pidentää työuria, ja sitä olisi mahdollista hyödyntää nykyistä enemmän. Jatkotutkimusta tarvitaan selvittämään, mistä työnantajasektorin ja työn kuormitustekijöiden vaikutukset sairauspoissaoloihin johtuvat.

– On esimerkiksi tärkeä ymmärtää, miksi tietyissä töissä pystytään paremmin hyödyntämään osasairauspäivärahaa, jotta osatyökykyä tukevia toimenpiteitä voitaisiin kohdistaa entistä tarkemmin, Hartikainen summaa.

Tutkimusartikkeli (englanniksi): Hartikainen E, Solovieva S, Viikari-Juntura E, Leinonen T. [Associations of employment sector and occupational exposures with full and part-time sickness absence: random and fixed effects analyses on panel data. - Scandinavian Journal of Work, Environment & Health \(sjweh.fi\)](https://www.sjweh.fi/article/4003)

(<https://www.sjweh.fi/article/4003>)

Lisätiedot

- Taina Leinonen, vanhempi tutkija, Työterveyslaitos, puh. 050 3271723, taina.leinonen[at]ttl.fi
- Elli Hartikainen, tutkija, Työterveyslaitos, puh. 050 4679783, elli.hartikainen[at]ttl.fi

Osatyökyvyttömyys ja työurien pituus -tutkimushanke

- Hankkeessa tarkastellaan osatyökyvyttömyysetuuksien käyttöön vaikuttavia tekijöitä sekä osatyökyvyttömyysetuuksien käytön yhteyttä työurien pituuteen keskittyen yksityisen ja julkisen sektorin välisiin eroihin.

- Tässä osatutkimuksessa tarkasteltiin työnantajasektorin ja työn kuormitustekijöiden yhteyksiä täyden sairauspäiväraajakson ja osasairauspäiväraajakson alkamiseen. Lisäksi arvioitiin yksilökohtaisten, havaitsemattomien tekijöiden mahdollisia vaikutuksia näihin yhteyksiin.
- Tutkimuksissa hyödynnettiin yksilötason paneeli-rekisteriaineistoa vuosien 2005–2016 ajalta. Aineisto koostui Suomen työikäistä väestöä edustavasta 70 % satunnaisotoksesta, johon yhdistettiin Kelan, Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen tietoja.
- Työn fyysisen raskauden ja työn hallinnan arvioimiseksi käytettiin aikaisemmin kehitettyjä työaltistematriiseja (JEM), jotka antavat tietoa näille kuormitustekijöille altistumisesta miehillä ja naisilla eri ammateissa.
- Hanketta rahoittaa Työsuojelurahasto ja Keva.
- Tutustu tutkimushankkeeseen: [Osatyökyvyttömyys ja työurien pituus \(2020-2023\) - Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](https://www.ttl.fi/tutkimushanke/osatyokyvyttomyys-ja-tyourien-pituus-2020-2023/) (<https://www.ttl.fi/tutkimushanke/osatyokyvyttomyys-ja-tyourien-pituus-2020-2023/>).

Tutustu myös (suomeksi)

- Leinonen T, Solovieva S, Blomgren J, Laaksonen M, Viikari-Juntura E. [Osatyökyvyttömyysetuuksien käyttö yksityisen ja julkisen sektorin palkansaaajilla vuosina 2007–2017. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2020:38–55 - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162591) (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162591>)
- Leinonen T, Solovieva S, Husgafvel-Pursiainen K, Virta LJ, Laaksonen M, Autti-Rämö I, Viikari-Juntura E. [Julkisen ja yksityisen sektorin välinen ero sairauspoissaoloissa on säilynyt väestötasolla mutta pienentynyt sote-alalla. Aikakauskirja Duodecim 2018;134:1738–48 \(duodecimlehti.fi\)](https://www.duodecimlehti.fi/duo14481) (<https://www.duodecimlehti.fi/duo14481>)